

14.9.2022

EOAK/3827/2022

Invalidiliitto ry
Elina Nieminen
Mannerheimintie 107
00280 HELSINKI

Viite: 21.6.2022 vireille tullut kantelu

ASIA: Vaikeasti vammaisten henkilöiden oikeus tehohoitoon

Arvostelite Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) menettelyä asiassa, joka koskee sairaanhoitopiirin verkkosivuilla julkaistua lyhyttä kuvausta tehohoidosta. Verkkosivuilla todettiin kantelukirjoituksenne ajankohtana muun ohella seuraavaa: ”Ryhdyimme tehohoitoon vain silloin, kun arvioidaan, että potilaan hengenvaarallinen tila on ohimenevä ja selviytyttyään hänellä on mahdollisuus elää omaoimista sekä laadukasta elämää.”

Pyysitte oikeusasiamiestä tutkimaan lausuman toteuttamista HUSin potilastyössä niin koronaan liittyvissä kuin muissakin henkeä uhkaavissa tilanteissa niiden liikuntavammaisten tai muutoin fyysisesti toimintakyvyltään rajoittuneiden kansalaisten kohdalla, jotka saavat vammaispalvelulain nojalla henkilökohtaista apua tai vaikeavammaisten palveluasumiseen liittyviä palveluita päivittäistoimintoihin. Pyysitte tutkimaan, onko näitä potilasryhmiä rajattu edellä mainittujen palvelujen käytön ja näin päivittäistoiminnoissa puuttuvan omatoimisuuden johdosta tehohoidon ulkopuolelle. Esititte useita tarkentavia kysymyksiä, jotka koskivat muun muassa lukumäärätietoja, omatoimisuuden käsitteen määrittelyä ja arviointia sekä potilaan yksilöllisen terveyshistorian ja mahdollisen työssäkäynnin vaikutusta tehohoidosta päättämiseen.

Pyysitte oikeusasiamiestä tutkimaan yllä mainittuja kysymyksiä myös valtakunnallisesti. Kysyitte kantelukirjoituksessanne, ovatko muut sairaanhoitopiirit asettaneet tehohoidon aloittamiselle omatoimisuutta koskevia tai muita vastaavia edellytyksiä.

Kerroitte haluavanne varmistaa, ettei asetettu edellytys omatoimisuudesta tehohoidon saamisen edellytyksenä rajaa ilman perusteltua lääketieteellistä arvioita laajemmin henkilökohtaista apua tai vam-

maispalvelulain palveluasumisen piirissä olevia vaikeavammaisia tehohoitoa tarvitsevia potilaita tehohoidon ulkopuolelle ilman yksilöllistä terveystilanteesta ja muuta toimintakykyyn ja elämäntilanteeseen liittyvää arviota esimerkiksi täyttä työelämäosallisuutta tai muuta potilaan tilannetta laajemmin kuvaavaa tilaa kapeammin. Edelleen kerroitte haluavanne kantelullanne varmistaa, että vammaispalvelulain perusteella henkilökohtaista apua tai vaikeavammaisten palveluasumiseen liittyviä palveluita päivittäistoimintoihin käyttävät potilaat eivät rajaudu tehohoidon ulkopuolelle lainvastaisin hoidonrajuksin ja että oikeus elämään ja yhdenvertaisiin terveydenhuollon palveluihin toteutuu valtakunnallisesti.

Oikeusasiamiehelle osoittamanne kantelukirjoituksen liitteenä oli koonnos eri sairaanhoitopiirien ja vastaavien kuntayhtymien verkkosivuilla julkaistuista tehohoitoa koskevista kuvauksista. Koonnoksessa oli joidenkin sairaanhoitopiirien kohdalla merkintä, jonka mukaan tietoa ei löydy helposti tai sivuun ei saada yhteyttä.

Asiainne esiteltiin apulaisoikeusasiamies Maija Sakslinille. Hänen pyynnöstään ilmoitan Teille seuraavan.

Perustuslain 109 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamiehen tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtäväänsä hoitaessaan oikeusasiamies valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 3 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamies tutkii kantelun, jos sen kohteena oleva asia kuuluu hänen laillisuusvalvontaansa ja on aihetta epäillä, että valvottava on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä taikka jos oikeusasiamies muusta syystä katsoo siihen olevan aihetta. Mainitun lain 3 §:n 2 momentin mukaan oikeusasiamies ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aihetta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta. Oikeusasiamiehellä on siten harkintavaltaa sen suhteen, mihin toimenpiteisiin kantelu antaa aihetta.

Apulaisoikeusasiamies pyysi toteamaan tiedoksenne, että HUSin verkkosivuilla todetaan tehohoidon kriteereistä nyttemmin seuraavaa: ”Ryhdyimme tehohoitoon vain silloin, kun arvioidaan, että potilaan hengenvaarallinen tila on ohimenevä ja selviytyttyään hänellä mahdollisuus elää laadukasta elämää.” Kantelukirjoituksessanne arvostelmaanne omatoimisuuden edellytys on poistettu HUSin verkkosivuilla julkaistusta tekstistä.

Apulaisoikeusasiamies katsoi, että kantelukirjoituksenne varsin yleisluonteisten tietojen perusteella ei ole aihetta epäillä jatkotoimenpiteitä edellyttävää lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä. Oikeusasiamiehen kanslian tiedossa ei myöskään ole konkreettisia yksilöityjä tapauksia tai ohjeita, joissa vaikeavammaisen henkilön hoitoa olisi rajoitettu kantelukirjoituksessanne kuvatulla tavalla. Jos tällaisia tapauksia tulee oikeusasiamiehen tietoon, ne voidaan ottaa tutkittaviksi.

Apulaisoikeusasiamies pyysi lisäksi toteamaan tiedoksenne, että sosiaali- ja terveysministeriö on 3.4.2020 julkaissut tiedotteen, jossa ministeriö korostaa, että kuntien on myös poikkeusoloissa turvattava jokaiselle kuuluva oikeus saada tarvitsemansa palvelut yksilöllisiä tarpeita vastaavasti. Tämä koskee tiedotteen mukaan yhdenvertaisesti kaikkia ihmisryhmiä. Sama yhdenvertaisuus koskee myös tehohoitoa, tiedotteessa todetaan. Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää tiedotteessaan huomiota Suomen Tehohoitoyhdistyksen vuonna 2019 julkaisemiin eettisiin ohjeisiin. Niiden mukaan jokaisella ihmisellä on tilapäiseen hengenvaaraan jouduttuaan yhtäläinen oikeus tehohoidon tarpeen arviointiin.

Edellä kerrotuista syistä asiaanne ei ryhdytä tutkimaan enempää.

Oikeusasiamiehen tehtävistä ja toimivallasta saatte lähempiä tietoja verkkosivuiltamme www.oikeusasiamies.fi.

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Riitta Burrell

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.